

ÖMER FEVZİ MARDİNİN İLAHİYYAT KÜLLİYYATINDAN

16 inci Kitap

MÜNACÂT

.....

BİRİNCİ KISIM

Çocuk Dilinden Dua

İZAHLI

Yazan

Ömer Fevzi Mardin

Tevzi Yeri

Ankara Caddesi 62 — İİLMİ KİTAPevi

İ S T A N B U L

Çeltik Kollektif Şirketi Matbaası

1 9 4 0

ÖMER FEVZİ MARDİNİN İLÂHİYYAT KÜLLİYYATINDAN

16 ıncı Kitap

MÜNACÂT

.....

BİRİNCİ KISIM

Çocuk Dilinden Dua

İZAHLI

Yazan

Ömer Fevzi Mardin

Tevzi Yeri

Ankara Caddesi 62 — HİLMİ KİTÂBEVİ

İ S T A N B U L

Çeltut Kollektif Şirketi Matbaası

1 9 4 0

Çocuk dilinden Cenabı Allaha dua Her ümmet için

Rabbim Allahım seni bütün fikrimle tanır, sana tam bir kanaatla inanır, sana bütün ruhumla güvenir, seni bütün kalbimle sever, sana bütün mevcudiyetimle sarılıırım.

Her muamelesi güzel Allahım, bu küçük kulun ilticasını kulluğunu yalvarırım kabul buyur. *Beni muhabbetli kucağında sevgili çocuklar arasında sakla. Anneme, babama ve bana bakanlara hakkımda hayırlı fikirler, emeller ilham et ve onları mükâfatla, onların gayretlerini ve o gayrete liyakatimi arttır, onların sabırlarını ve o sabrı sui istimal etmiyecek surette itaatimi arttır. Onların emekleri ve benim kıymetli günlerim boşa gitmesin.*

Her zayıf sesi işiten, her biçare dileği dinleyen, her küçük niyeti kıymetlendiren Büyük Allahım, sana söylemek, seninle söyleşmek istiyorum. Bu vesile ile senin yüksek şanını anmak, minnetlerimi, alâkalarımı, sana olan ihtiyacımı, düşkünlüğümü arzetmek, sana bütün kalbimle, hissimle, teslimiyetimle ibadet etmek ve ancak bu suretle vicdanımı doyurmak, kalbimi kuvvetlendirmek, boşluklarımı doldurmak ve ru-

humu dillendirmek istiyorum ve ancak bu suretle ferahlanmak, rahatlanmak istiyorum. Hem de önünde vazifelerimi ikrar etmek ve sana küçük kalbimi de olduğu gibi açmak istiyorum. İlk vazifem ve emelim, sana şükretmek ve senden af dilemektir. Sayısız nimetlerinin şükürünü aczim kadar kabul et, bilir bilmez işlediğim günahlarımı affet.

Her yarattığını seven, yetiştiren, kemallendiren, koruyan, doyuran hatta nazlandıran sensin.

Cömertsin her histen evvel, acıman vardır ve acılarımızı sana duyuran alâkaların vardır. Her yarattığına hiç ayırt etmeksizin (rahmaniyetle) acırsın, rahmet edersin, nimetlerini esirgemezsin ve her zerre iyiliği (rahimiyetle) karşılayıp büyük mükâfatlarla kıymetlendirirsin.

Bütün kullarını seversin, yaradılmamıza sebep de bu sevgidir. Güzel Allahım bizi de daima bu muhabbetine lâayık halde bulundur.

Bize bizden yakınsın, her yakınınımızın yakınlığı sendendir, herkeste tecelli eden alâka senindir. Yüzüme gülen her yüzdeki tatlılık senindir. Etrafımda uzanan şefkatli eller sendendir. Sen istemedikçe kimse uzanmaz, sen vermedikçe kimse vermez, sen sevmedikçe kimse sevmez, sen bakmadıkça kimse bakmaz, herkeste tecelli eden yardım ve her koruyuş sendendir.

Bizi bizden çok seversin, hele çocuklara, acizlere, biçarelere olan yakınlığın, hepsinden üstündür.

Elin üstlerinden hiç çekilmez. Onlara yardımı aleme ganimet kılarısın, annemizden, babamızdan, kardeşlerimizden tecelli eden muhabbet senin muhabbetindir, onların muhabbeti, senin deryayı muhabbetinden birer damladır. Bizim onlara olan meclubiyetimiz de senin muhabbetini onlarda gördüğümüzden, senin güzel kokunu onlarda bulduğumuzdandır.

Senin muhabbetin sönmez, bitmez, azalmaz. Bizi ezeli ebedi bir muhabbetle seven, bizden bıkmayan usanmayan eli, elimizi hiç bırakmayan sensin. Annemiz uyur sen uyumazsın, annemiz yorulur sen yorulmazsın, annemiz şaşırır sen şaşırılmazsın... Annemiz gider sen kalırsın, her şey fenaya erer sen kalırsın, her varlık biter sen kalırsın, her ümit söner sen kalırsın.

Bizi bekleyen gözlerdeki alâka senindir. Bizi okşayan ellerdeki hararet senindir... Bizi yetiştiren, terbiye eden itina senindir. Bizi yaşatan, tekâmül ettiren ruh senindir... İçimizi, dışımızı ihata eden, aydınlatan nur senindir. Biz senin deryayı nurunda : biten, büyüyen yaşayan birer zerreyiz. Yetişmemiz için etrafımızda yükselen gayret de senindir..

Ya Rabbi bizi ana ve baba ve kardeşlerimize, bütün akraba ve taallukatımıza, konu komşumuza hayırlı et...

(Sevişelim, yaranalım) diye birleştirdiğin mille-

timize faydalı et... Ve her milleti birbirile böyle seviştir ve yardım ettir...

(Barınalım ve bakalım) diye verdiğin yerimize, yurdumuza bütün kulların ile beraber bizi de liyakatli et...

Ya Rabbi, komşumu kendim gibi sevecek kadar temiz bir his ver ve her insanı komşu sayarak kadar yüksek bir alâka ver.... Sen yalnız kendini düşüneni değil herkesi kendi gibi düşüneni benimsersin. Egoist (Hodkâm nefesine tapan) sana yaklaşmaz, yalnız nefisini seven seni sevemez, nefsi için sana bakan sana varamaz, yolunun her adımı feragat ister.

Mahlûkunu inciten seni incitir, mahlukuna hor bakan sana hor bakar. Sen her yaradılanı yaradandan dolayı aziz sayanı benimsersin. Yerde, gökte ne varsa hepsi senin öz malındır. Sevgili aziz şeylerindir. Bütün mevcudatın varı ve varlığı da yalnız ve yalnız sensin.

Sevgilerim senden ve sevgilerim sanadır. Bu sevgiyi her şeyden üstün tutmanı emrettiğin gibi müyesser de eyle. Her sevdiğim şeyi senin eşsiz sevgin yoluna vakfedebileyim. Her şeyden aziz olanı, rızanı, hiç bir şeye değişmeyeyim. Senin için yaşayayım, senin için çalışayım.

Ya Rabbi beni gayr endiş (diğergâm-gayrıseven-altruist) mert bir uzuv kıl, beni cömert ve fazilet-

le fedakâr bir insan kıl. Sana güvenen, kendini unuttur, düşünceci hep gayrı olur.

Ya Rabbi hayatta sevdiğin yolu tercih edeyim, dürüst olayım, temiz, nezih hareket edeyim, sevdiğin işleri işleyeyim.

Ya Rabbi beni hayatta hayra alet et, serden şerirden korusun, zilletten hicabdan korusun:

İman ederim ki a'malimin hesabını göreceksensin, doğruların yardımcısı sensin. İman ederim ki dünyada da, ahrette de beni bahtiyar edecek yalnız sensin. Ancak sana kulluk ederim ve ancak senden yardım dilerim.

Senin verdiğini kimse alamaz ve sen vermedikçe kimse veremez, senin yükselttiğini kimse alçaltamaz, senin alçalttığını kimse yükseltmez.

Hiç bir emek boşa gitmez, hiç bir ızdırıp nimetsiz kalmaz, her muztarip nefes sana erişir. Sana uzanan el boş dönmez. Her kulunun ezasından, eliminden eza duyarsın her kulunun saadetinden haz alırsın. Her mahlûkunla doğru birer yolun vardır, her kalpte sana bir yol vardır her kalpte söyleyen sensin her kalpte dinleyen sensin, her kalpte yaşayan, her kalbi yaşatan sensin, her fikri aydınlatan, her kalbi feyizleyen sensin.

Ya Rabbi anama, babama ve her anaya ve babaya kuvvet ver, saadet ver, selâmet ver, her türlü iyilikler ver.

Beni ve her çocuğu sağlam bir vücut, temiz bir vicdan, açık bir alın ile yükselt.... Şerefli, hayırlı bir insan olarak cemiyete kat.

Ya Rabbi her adımımızı doğruya çevir, her fikrimizi hakikate çevir, her niyetimizi iyiliğe çevir, her teşebbüsümüzü hayırla neticelendir.

Ya Rabbi gazabına uğramışların yolundan, şaşkınlıkların akibetinden bizi sakla.

ALLAHİM, hamdolsun duamı ettim, hamdolsun kendimi sana teslim ettim. SAHİBİM, RABİM, VELİM ve DOSTUM, her kıymetli şeyim sensin ve sen bana kâfisin, ilticamı kabul et, kulluğumu kabul et, ikrarımı kabul et, duamı kabul et.....
Âmin.

Çocuğun ebeveynine Bir İzah

Bu dua, çocuk için vakıa uzundur. Bu; geniş bir münâcât mevzuudur. Fakat maksadımız aynı zamanda şunu anlatmaktır: Bir münâcâta neler girebilir? Bir dua ne gibi esaslara istinad edebilir?. İşte hem bunları çocuğa bildirmek ve hem de bu vesile ile gerek Allahın evsafını ve gerek mahlûkun evsaf ve mâhiyetini, ihtiyaçlarını ortaya koyarak hâlik ile mahlûkun münasebetlerini bir misâl ile göstermektir.

Diğer taraftan da çocuğa bunları izah etmesi lâzımgelen anayı, babayı, çocuğun velisini bu hakikatlere nazarlarını celbederek düşündürmektir.

Bu mevzu öyle hayatî, mühim esaslara istinad ediyor ki biraz fikre sahip olanın bu hakikatler önünde durup düşünmemesine imkân yoktur.

O hakikatler ki bir bakıma göre ilâhiyatın zübdesidir. Diğer bir bakıma göre iman ve itikadın ana temelleridir. Diğer bir bakıma göre de (ilmi hal) dir.

Bilhassa hâlik ile mahlûkun mâhiyetleri ve münasebetleri, alâkaları yakınlıkları hakkında mühim bir tetkik mevzuudur ki bu keyfiyet hakkiyle taayyün ve tavazzuh etmedikçe insan imanda istikrar bulamaz ve huzura kavuşamaz.

Yine bu hakikatlerin tayin ettiği istikamettir ki bir çocuğa hayattaki müsbet yolu ona gösterir, ve bu yolda muhtaç olduğu maddî mânavî ihtiyaçları ona hatırlatır, yani istenecek şeyler nelerdir, bunu tayin ve tesbit eder ve çocuğu daha küçük yaştan istediğini bilen bir unsur kılar ve cemiyete hayırlı, faydalı bir ideal ile onu yetiştirir.

Cemiyete çocuğu yetiştiren yuva ki ana dizinden itibaren aile ocağıdır, ve bu evler ki murakabeden, müdahaleden mâsundur. Sinni rüşde varıncıya kadar çocuğa hayatında müsbet veya menfî bir istikamet verecek bu yuvalardır. Elbette ki cemiyetin saadet ve felâketi, hayrı veya şerri bu yuvaların sevk vicdanı ile vereceği istikametlere ve yetiştirecekleri çocuğun müsbet kıymette olgunluğuna bağlıdır. Eğer yuva yılan yetiştirirse cemiyete bir yılan girecektir. Eğer hayırlı bir insan yetiştirecekse cemiyet bir insan, bir müsbet yürek ve el kazanacaktır. Ve bu hayırlı elin kafası ne kadar olgun, ve temiz bir yüreğin seciyesi ne kadar sağlam ve emelleri, niyetleri ne kadar hayırlı, ve halis ise cemiyet o kadar fayda görecektir. Çünkü ıztıraplarından kurtulması, yükselmesi için bir yardımcı daha elde etmiş olacaktır.

Aksi halde cemiyet kendi arasına karışan mikrop- larla, mütereddî, serseri veya delillerle uğraşmağa mecbur olacak, ve bir şey elde etmiş değil, bir şey kaybetmiş olacak ve o kaybettiği uzvunun menfî harekâtı yü-

zünden maddî, mânevî bir çok ziyanlara da girmiş bulunacaktır.

İşte çocuğa peygamberlik derecesinde hayatî vazifelerini telkin ile mükellef olan aileye; cemiyet daima ışık göstermeli ki o da cemiyete hazırladığı insanı, cemiyet hesabına büyüttüğü çocuğu karanlıkta büyütmesin. Kendi egoizminde kullanarak çocuğu fena bir hale, muzır bir hâl veya bir işe, hayırlı hiçbir işe yaramaz hale koymasın. Komşusunun tavuğunu çocuğuna çaldırıp geçinen ve yuvasını cemiyetin vücudünde mikrop yuvası yapan bir ebeveyn bulunabileceği gibi, çocuğum helâl süt emsin, helâl lokma ile büyüsün, hayırlı bir insan olsun; diye çalışan, hayatını haram lokmadan, haram kazançtan koruyan ebeveyn dahi vardır.

Helâl lokma yiyenin manevî rahatı, huzuru, zevki vardır. Hırsızlığın hilekârlığın da maddî ve nisbî bir kazancı olsa da bunlardan birini tercih etmek ailenin kültürü meselesidir. Hayat telâkkisi meselesidir. Bu tercih keyfiyetinde ebeveyne müsbet yolda fikrî yardımlarda bulunmak cemiyetin vazifesidir. Aksi halde ziyanını kendi çeker.

Müsbet yolda ebeveyni teşvik etmek her hisli insanın borcudur. Toprak ile yetişen bir mahsul dahi iyi yetişmesi için kendine hizmet, yardım istiyor, şuurlu yardım, şuurlu hizmet.

İşte bu dua yalnız ilâhiyat esasında ilmî esasları

değil, aynı zamanda içtimaiyat esasında da bir takım hakikatleri ihtiva etmektedir. Bu sahada ferdin, gerek Allaha, gerek cemiyete, gerekse kendi nefesine karşı olan vazife ve mes'uliyetlerini tebellûr ettiriyor, açık öne koyuyor.

Muhtelif esaslardan insanı alâkadar eden bu mevzu; bütün bir hayat imtidadınca ehemmiyeti azalmıyacak ve bilâkis artacak mâhiyettedir. Lüzumu ve ehemmiyeti hiç bir zaman azalmıyacak olan bu esasatı yalnız çocuğa çocukluğunda değil, ona her yaşında anlatmak ve öğretmek cemiyet için bir ihtiyaçtır.

Çocuk cephesinde bu münâcât esaslarını çocuğun yaşına ve anlama, kavrama kabiliyetine göre kısımlara ayırmak ve en temel olanından başlamak muvafık olur. Çocuğun yaşı ilerledikçe anlama kabiliyetinin inkişafına göre diğer kısımlar dahi ehemmiyet ve anlayış kolaylığı sırasıyla kendisine öğretilir. O suretle ki sinni rüşde vâsıl olan çocuk bunu kâmilen öğrenmiş ve hazmetmiş bulunsun. Tâ ki çocuk; iman ve itikat bahsinde ilk düşünme kabiliyet ve ihtiyacını duyduğu zaman, fikri boşa çalışmadan veya yanlış telâkkilerle bozulmadan, bâtil fikirlere veya hurafelere kapılmadan bir hakikate tutunabilsin, temiz, doğru, öz mevzuu önünde bulabilsin.

* * *

Her hayat mevzuunda olduğu gibi ilâhiyatın,

iman ve itikadın da ilk hazırlandığı yer (fikir) dir, yerleştiği yer (kalb) dir. Ma'kesi de muhassalası olan (vicdan) dır.

Binaenaleyh ibadetin de temeli, noktai hareketi fikirdir. Fikirsiz ibadet, bilgisiz, taklidî bir hareket demektir. Makine gibi fikirsiz harekette öz yoktur. Öz olmayınca îman yoktur. Allaha iman için evvelâ Allahu tanımak lâzımdır. O tanınmayınca onun güzellikleri, iyilikleri bilinemez. Bunlar bilinmedikçe candan sevi-
lemez, ondan yalnız korkulur. Halbuki korku; ilk ip-
tidaî devredir. İmanın fikir mertebesindeki devresidir. Muhabbet; imanın kalbdeki mertebesidir. Ve Allahu ne kadar iyi tanırsak o kadar çok inanmış, bağlanmış, sevmiş güvenmiş ve teslim olmuş bulunuruz. Ve ancak ondan sonra hayatta huzur ve rahat duyabiliriz. Ve ondan sonra onu övebiliriz ve onunla övünerek tesellî ve mânevî kuvvet bulabiliriz. İçimiz haz ile vecd ile titriyerek ona sarılabılıriz.

Onun içindir ki mukaddes kitaplarda bilhassa Kur'anı Kerimde Allah, insanı evelâ ve daima tefek-
küre, tezekküre, taakkula davet ediyor. Ve tefekkürü iman ile bağlanmak için ve ittika için kulluğa esas itti-
haz ediyor.

İnsanın gerek mükellefiyetleri gerekse mükerrer-
liği, şerefi hep bu tefekkür, teemmül kabiliyetimizden değil midir. Hakikatlere nüfuz edebilmemiz, düşüncemiz nisbetinde değil midir. Hak ile bâtılı, bununla tefrik et-

miyor muyuz, günah ile sevabı, iyi ile fenayı bununla bilmiyor muyuz?. Hülâsa herşeyin, her hareketin müs-bet veya menfî mâhiyetlerini bu vâsıta ile ölçmüyor muyuz?

İşte mukaddes kitapların; insanlardan salâh esa-sında, intibah, dirayet, insaf, iyi niyet, iyi hareketler is-temesi bu fikir ve akıl vasıtasıyledir.

Tefekkür, hakikatleri kavramamızı mümkün kı-lıyor, bu da imanımızı temellendiriyor ve bizim kemal yoluna girmemize, salâh ve necâtımıza sebep oluyor.

Onun içindir ki (bir saat tefekkür yetmiş yıl «fikirsiz ibadetten hayırlıdır) buyurulmuştur. Bu hadisi şerif insanı ikaza kifayet eder. Allah bize tefekkür mevhibe-sini selâmet yoluna bir ışık olarak ihsan etmiştir. Bunu kullanmamak gaflettir.

Çocukda İlâhi alâka

Allah ile alâka yalnız büyüklere ait bir ihtiyaç değildir ki çocuk ondan müstağni kalabilsin. Hayatı idrak eden her mahlûk; maddî, manevî bütün ihtiyaç-larıyla Allahı bilmek ondan istemek ve ona tutunmak zaruretindedir. O zayıf kul Allaha güvenmesinde ki-me güvensin, ne yaşaması, ne sıhhatte kalması, ne de kazadan belâdan korunması kendi elinde olmıyan, kor-kular içinde, endişeler içinde titreyen zayıf beşer kime dayansın kime ümit bağlasın da rahatlınsın, Allaktan

başka mutlak bir kuvvet ve kudret kimde var ki ona bel bağlasın?.

Binaenaleyh çocuk şuur devresine girmekle beraber kendini Allahın himayesinde hissetmesi lâzımdır. Ve zaten çocuğu saran, tutan, koruyan ana eli de Allahın kullandığı ellerden ancak biridir. Çocuğa Allahı tanıtmak, ve bütün varlığı onda göstermek ve her şeyi ondan istemek vazifesi, bu mukaddes vazife evvelâ ebeveynindir.

Çocuğu yetiştiren ebeveyn hakikatte Allaha hizmet ediyor. Çünkü çocuk Allahındır. Çocuğu terbiye eden ebeveyn hakikatte Peygambere vekillik ediyor. Çünkü iyiliği öğretip sevdirmek, fenalıktan sakındırıp korumak Peygamberlerin Allah nâmına Allahın kullarına talim ettiği esaslardır. Aile reisleri kendi yuvalarının salâhından, velâyetleri altındaki mahlûkların iyi bakılması, iyi yetiştirilmesi, iyi terbiye edilmesi esaslardan Allaha karşı mes'uldürler, ve onların bu mükellefiyeti, onların en büyük ecirlere, mükâfatlara mazhariyetlerine birer vesiledir. Ne mutlu o ebeveyne ki bütün bu işleri tam bir itina ve sadakatle Allah için yapar ve gözünü kapadığı zaman cemiyete hayırlı insanlar takdim etmiş olur.. Bir hadisi şerifte buyurulduğu gibi bir insanın vefatından sonra da devam edecek olan hayır ve hasenatından biri arkasında cemiyete nâfi olarak bırakacağı evlâdıdır.

Şefaât mevzuu

Çocuk aynı zamanda Cenabı Hak ile Ebeveyn arasında bir şefaât vasıtası, bir rahmet vesilesidir. Çocuk günahsız ve mâsumdur. Hiç bir aile, hiç bir cemiyet çocuğun şefaâtinden, duasından müstağni kalmaz. Bu hususta çocuğu kullanmayı düşünememiş olanlar bu istifadeden mahrumdurlar. Mukaddes kitaplar çocuğun Allaha olan yakınlığını bildiriyor. Benî israil zamanındanberi içtimaî ızdıraplarda, cemiyet halinde yapılan dualarda ve bizim memleketimizde de yağmur dualarında çocukları öne almak an'ane ve âdettir.

Çocuktan daha temiz bir kalb, mâsum bir ağız ve samimî bir alâka ve gayretle anaya babaya kim dua ve şefaât edebilir?

Aile felâketlerinde ve çocuğun hastalık ıstıraplarında küçük büyük yeis ve aciz içinde çırpınırken çocuğa Allahtan başta kim ümit veya şifa verebilir?

Diğer tarafta: meselâ sabrı tükenmiş ananın, gazbı alevlenmiş babanın tehevür ve savletinden çocuğu Allahtan başka kim kurtarabilir? Kim koruyabilir?

Mektep imtihanları sıkıntılarında çocuğu Allahtan başka kim teselli edebilir?

Her gün, her saat türlü haşarılıklarla görünür görünmez kazalar geçiren çocuğu Allahtan başka kim koruyabilir?

Ananın, babanın gafletle yanlış tedbirlerinden,

zühûl ve nisyanlarından mütevellit tehlikeli âkıbetlerden çocuğu Allahtan başka kim koruyabilir?

Çocuğun ebeveyninden evvel Allaha ihtiyacı vardır. Ebeveynsiz çocuk Allahın halk buyuracağı lâyetenâhi esbab ile büyür, yetişir, fakat yetimliğinin acılığı; «Allahı tanımamak yüzünden» büsbütün bir kimsesizlik hissiyle, en derin ıstıraplarla duymamak için çocuğa vaktiyle Allahı bildirmek lâzımdır. Aksi halde hakikî yetimlik, tüyler ürperten bîkeslik o zaman başlar, ve tereddî eden çocukların mühim bir kısmı bu gibi Allaha güvenmek veya Allahtan korkmak nedir bilmiyenlerdir ve bunlardır ki bilâhare birer kurt gibi vahşîleşirler, ve cemiyete belâ olurlar.

Çocuk; Allaha sarılmak, dayanmak imkânını ne kadar erken elde ederse o kadar erken muhtaç olduğu kuvveti hayatta elde etmiş olur. Ve hayat mücadelesinde o nisbette mücehhez, kuvvetli, azimli, ümitli ve cesur bulunur. Hem de cemiyet için faydalı bir unsur ve yalnız iyilik unsuru olur.

İnsan cemiyete fedakârlık yapabilmek, maddî, manevî varlığını cemiyete yardıma tahsis etmek için bir karşılık bekler, bazılarına göre bu karşılık cemiyetin maddî ve manevî mükâfatıdır. Bazılarına göre Allahın rızası ve vicdan hazzidir. Her hareketi, her fedakârlığı Allah için yapanlar yalnız bu rıza ve haz karşılığıyla iktifa edebilirler. Fakat cemiyete bu iş sırf tüccarî bir alış veriş mâhiyetinde yapanlar cemiyetten

umdukları derece mukabeleyi gecikmiş görünce küserler, cemiyete darılırlar, onu tenkit ve müvazaheye işi dökerler, âdetâ cemiyete hasım olmak derecesine düşerler. Cemiyetin istediği bu değildir. Ve dünya bu gibi infi'al hissi taşıyanların elinde tefrikalara ıstıraplara uğramıştır. İnsan cemiyeti evlâdı gibi sevmeli, evlât gibi görmeli, bakmalı, gözetlemeli. İnsan evlâdından bir şey esirger mi, ve karşılık bekliyerek husumet eder mi?

İşte çocuk bu ruhu edinmek, merd ve cömerd olmak için vaktiyle ilâhî, vazifelerini hissetmek ve onu kendine mal etmek gerektir.

İşte bu duayı terkib eden fıkralar; çocuğa ilâhî vazifelerini hissettirir, cemiyete karşı yüksek mükellefiyetlerini, şerefli vazifelerini bildirir, ve kendi hakkında ne gibi temennilerde bulunmak, hayatta ne gibi doğru bir istikamet almak lâzımgeldiğini gözü önüne koyar.

Çocuğa iyiliklerin genişliklerini gözü alabildiğine gösterir, fenalıkların derinliğini ve fecaatini de hakkını vererek gösterir. Ona iyilikle fenalık arasında karışık bir hayata kapı bırakmaz, ne kendini, ne de ondan hayır bekleyen cemiyeti aldatmağa meydan bırakmaz.

Her doğru yol feragati ister, feragat zayıf ruhlu insanlar için kolay değildir. Onu kolaylaştırmak ancak fazilet ve feragati sevdirmekle olur. Onun insana her adımda vereceği mânevî hazzı, insanlık şerefini, vicdan

rahatını izah etmekle olur. Ona müsbet hayatı beğendirinciye kadar, sevdinciye kadar münasip telkinlerde, teşviklerde bulunmak lâzımdır.

Bu; ebeveynin, mürebbilerin, velilerin ellerine Allahın emanet ettiği çocuğa karşı ilâhî vazifeleri, şerefli ve mukaddes işleridir. Bununla geçen vakit; ibadtle geçen vakit kıymetinde ve kudsiyetindedir.

Çocuğa ilk şu fikri vermelidir ki o; bu dünyaya sebepsiz, boşuna, bittesadüf gelmiş değildir. Onun yaradılışında Allahın bir muradı vardır. Her şey bir hikmet tahtında yaratılmıştır. Ve her mahlûka bu âlemde bir takım vazifeler verilmiştir. Bu âlemin hayatı ve müvazenesi bu vazifelerin neticesidir.

Allah insana da bir vazife vermiştir. İnsandan istedikleri vardır. Bunları yapmak fazilettir, yapmamak redietir. Çocuk her gün bir kere şu sualleri kendine sormalıdır:

Ben neyim, neye yaradıldım, yaradanım benden neler istiyor. Bana tahsis ettiği vazife ve mes'uliyetler nelerdir. Allahın koyduğu bütün tabiat kanunları ki insanı yaşatmak, yetiştirmek için çalışıyor, bu derece mühim bir mâhiyeti olan insanın acaba mühim, yüksek şerefli vazifeleri nelerdir? Bu vazife safhalarının çocukluğa, gençliğe, ihtiyarlığa ait kısımları nelerdir. Bir heyeti içtimaiyede bütün memurlar, bütün teşkilât; bütün idare mekanizmaları bir vatandaşı korumak, insan olarak büyütme, insan olarak yaşatmak ve neti-

cede milletinin kemalini izhar etmek olduğuna göre benim onlara karşı hissim, nazarım ve hareketim ne olmalıdır?

Benim için yorulanların üzerimdeki hakları nelerdir? Ben bu hakları ne suretle, ne vakit kime ödiyeceğim?

İşte bunlar, bu esaslar üzerinde çocuğu düşündürmek, çocuğun yetişmesi mes'uliyetini üzerine almış olan ebeveynin ve alâkadarların mukaddes vazifesidir.

Çocuk Allah ile kendi arasında ve dolayisiyle ebeveyni ile kendi arasında, kendisini yetiştiren ellerle kendi arasındaki münasebetin mâhiyetini, sonsuz alâkalarını, iyice anlamalı ki kendi mâhiyetini ve kendi vazifesini ehemmiyetle kavrayabilsin. Allahını yegâne merci bilsin, Allahını sevsin, ebeveynini sevsin ve ona yetişmesi için yardım eden elleri sevsin ve onlara karşı minnetle bağlasın ve büyüdükçe bu minnet borcunu cemiyete, muhitine ve kendinden küçüklerine Allah için ödesin.